

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти

Державний заклад
«Південноукраїнський національний педагогічний
університет імені К. Д. Ушинського»

Інститут педагогіки НАПН України, відділ навчання мов національних меншин і зарубіжної
літератури

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Харбінський інженерний університет (Китай)

Кйонгінський національний педагогічний університет, м. Інчхон, Республіка Корея

Русенський університет імені Ангела Канчева, Болгарія

Шуменський університет імені Єпископа Костянтина Преславського, Болгарія

Кагульський державний університет імені Богдана Петричейку Хашдеу, Молдова

Тараклійський державний університет імені Григорія Цамблака, Молдова

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ У ЗАКЛАДАХ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Збірник наукових праць

за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції, присвяченої 205-річчю
Університету Ушинського

(6 червня 2022 року, м. Одеса)

Одеса

ФОП Бондаренко М. О.

2022

Рекомендовано до друку вченою радою ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського» (протокол № 11 від 30 червня 2022 року)

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Богущ Алла Михайлівна, дійсний член НАПН України, академік, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Березовська Людмила Іванівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського»;

Руденко Юлія Анатоліївна, доктор педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики дошкільної освіти ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського».

РЕЦЕНЗЕНТИ:

Котик Тетяна Миколаївна, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри фахових методик і технологій початкової освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника;

Ковшар Олена Вікторівна, доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри дошкільної освіти Криворізького державного педагогічного університету.

Психолого-педагогічний супровід підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти: зб. наукових праць за матеріалами міжнародної науково-практичної конференції «Психолого-педагогічний супровід підготовки майбутніх фахівців у закладах вищої освіти», присвяченої 205-річчю Університету Ушинського / За наук. ред. А. М. Богущ. – Одеса: ФОП Бондаренко М. О., 2022. – 134 с.

ISBN 978-617-8005-59-7

До збірника увійшли наукові праці, присвячені актуальним питанням методології, теорії та практики підготовки фахівців у закладах вищої освіти в сучасних умовах. Збірник адресовано науковцям, науково-педагогічним працівникам, педагогам, докторантам, аспірантам, студентам, практикам освітянської галузі.

За зміст публікацій, достовірність інформації, цитат, покликань на літературні джерела відповідальність несуть автори.

УДК 378:37.011.3-051:373.2+37.013.3(08)

ISBN 978-617-8005-59-7

© ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського», 2022

<i>Березовська Л.</i> Формування професійної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти.....	5
<i>Богданець-Білокаленко Н.</i> Підготовка майбутніх педагогів до роботи з дитячою книгою в умовах НУШ.....	8
<i>Богущ А., Рогачко-Островська М.</i> Методологічна парадигма професійної підготовки майбутніх вихователів-методистів в умовах магістратури	11
<i>Борова В.</i> Формування професійних умінь майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі підготовки мультимедійних презентацій.....	15
<i>Бредньова В., Смичковська О.</i> Дослідження чинників формування та розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців творчих спеціальностей.....	19
<i>Власова В., Кондратець І.</i> Методичний супровід майбутніх педагогів до планування й організації полілогів з дітьми дошкільного віку.....	24
<i>Горошкіна О.</i> Оновлення змісту методичної підготовки майбутніх учителів української мови і літератури в контексті НУШ	28
<i>Івершинь А., Волошин О.</i> Психолого-педагогічний супровід суб'єктно професійного становлення майбутніх вихователів в образотворчій діяльності	32
<i>Кирста Н.</i> Використання тренінгових форм навчання у професійній підготовці майбутніх вихователів ЗДО	35
<i>Кічук Н.</i> Деякі педагогічні сенси науково-професійного супроводу підготовки у ЗВО здобувача ступеня доктора філософії	40
<i>Костун О.</i> Інноваційні технології у підготовці майбутніх фіхівців у період пандемії та постпандемії: досвід Гарвардського університету	44
<i>Колева К.</i> Изучаването на дублетността в обучението по български език	49
<i>Малиновська Н.</i> Професійна підготовка майбутніх вихователів до розвитку мовлення дітей у різновікових групах	53
<i>Моргун О., Попова О.</i> The modernization transformation of educational system in the contemporary world	58
<i>Московчук Н.</i> Мотиваційні чинники формування українськомовної професійно комунікативної компетенції майбутніх іноземних фахівців технічних спеціальностей.....	61
<i>Найда Р.</i> Формування методичної компетентності майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти у процесі педагогічної практики.....	67
<i>Оліяр М.</i> Технології формування педагогічної етики майбутніх учителів початкових класів ..	71

<i>Покрепа С., Кондратець І.</i> Теоретичні засади розвитку рефлексії та особливості підготовки майбутніх педагогів до застосування її з дітьми дошкільного віку	75
<i>Просенюк А.</i> Оптимізація навчання майбутніх фахівців дошкільної освіти в умовах надзвичайної ситуації	79
<i>Руденко Ю., Діхтяренко С.</i> Середовищний підхід у підготовці майбутніх вихователів до ознайомлення дітей дошкільного віку з довкіллям	83
<i>Русин Г.</i> Використання етнопедагогічного досвіду навчання і виховання в сучасній системі освіти	87
<i>Сарасва І.</i> Якість дошкільної освіти: реалії та перспективи	93
<i>Соцька О.</i> Морально-етичні виміри професійної підготовки майбутніх вихователів закладів дошкільної освіти	97
<i>Щекотіліна Н.</i> Основи підготовки майбутніх учителів фізичної культури до роботи з учнями в умовах інклюзії	101
<i>Li Xuelu</i> The development direction of china and ukraine in the field of education under the framework of "one belt one road"	105
<i>Халло О.</i> Використання кейс методу у професійній підготовці майбутніх лікарів- іноземців	108
<i>Цюняк О.</i> Професійна підготовка майбутніх учителів початкових класів на засадах інтегрованого підходу	111
<i>Elena Mandaji</i> The contribution of international projects to modernization of higher education in the republic of Moldova	115
<i>Kang Nam-wook</i> Direction on official kfl (korean as a foreign language) curriculum development in south Korea	119
<i>Kim Jeehye</i> A study on teaching and learning methods of Korean education using mataverse	124

МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ ДО ПЛАНУВАННЯ Й ОРГАНІЗАЦІЇ ПОЛІЛОГІВ З ДІТЬМИ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Віра Власова,

магістрантка V курсу, спеціальності «Дошкільна освіта»
Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка
(Україна)

Кондратець Інна, кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри дошкільної освіти
Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка

Анотація. У статті проаналізовано сутність феномену «полілог»: особливості, види, механізми проведення з дітьми дошкільного віку. Окреслено основні аспекти здійснення методичного супроводу майбутніх педагогів закладів дошкільної освіти в плануванні та організації полілогів із дітьми.

Ключові слова: вища освіта, методичний супровід, майбутні педагоги, організація полілогів, мовленнєва компетентність, полілог.

METHODICAL SUPPORT OF FUTURE TEACHERS TO PLANNING AND ORGANIZATION OF POLYLOGISTS WITH PRESCHOOL CHILDREN

Vira Vlasova,

Master's student of the 5th year, specialty «Preschool education»
Pedagogical Institute of Borys Hrinchenko University of Kyiv (Ukraine)

Kondratets I.V.,

Candidate of Pedagogical Sciences, Senior Lecturer of the Department of Preschool Education,
Borys Hrinchenko Pedagogical Institute, Kyiv University

Abstract. The essence of the phenomenon of polylogists is analyzed in the article; features, types, mechanisms of conducting with preschool children. The main aspects of the implementation of methodological support for future teachers of preschool education in the planning and organization of polylogues with children are outlined.

Key words: higher education, methodical support, future teachers, organization of polylogues, speech competence, polylogue.

Модернізація змісту вищої освіти на сучасному етапі вимагає переосмислення та впровадження нових підходів до мовленнєвої компетентності самих майбутніх педагогів та розвитку мовлення, зокрема, дитини. Досвід показує, що наразі виникла потреба в систематизованому та структурованому навчанні студентів стосовно особливостей комунікативного та мовленнєвого розвитку дошкільників.

Мовленнєва компетентність дітей визнана однією з провідних базових характеристик особистості, що формується в процесі її розвитку і зумовлює перебіг усіх сфер життя. Нова редакція Державного стандарту дошкільної освіти визначає мовленнєву компетентність як «здатність дитини продукувати свої звернення, думки, враження в будь-яких формах мовленнєвого висловлювання за допомогою вербальних і невербальних засобів. Мовленнєва компетентність об'єднує фонетичний, лексичний, граматичний, діалогічний, монологічний складники та засвідчує їх взаємозалежність і взаємозумовленість» [1, с. 18]. При цьому нехтування будь-яким із складників мовленнєвої компетентності може ускладнити її становлення. Навчання мовлення є водночас і метою, і засобом практичного опанування мови.

На кожному віковому етапі мовлення дошкільників зазнає суттєвих змін та переходить на якісно новий рівень. При цьому під час організації мовленнєвої діяльності педагогам

закладів дошкільної освіти завжди варто враховувати індивідуальні відмінності та особливості вихованців. В умовах сучасного дошкільця змінюються не стільки методи, скільки способи їх використання, позиції педагога і дітей: перевага має надаватися творчим мовленнєвим завданням і вправам, реалізації принципу багатоваріантності у процесі їх виконання.

Майбутні педагоги мають чітко усвідомлювати, що під впливом технологічного і суспільного розвитку людства нового змісту набуває така форма мовлення, як полілог, займає більш значущу та міцну позицію як серед дорослих, так і в колі дітей. Дослідження монологічного та діалогічного спілкування показують, що означені форми мовлення наразі в недостатній мірі розкривають особливості полілогічної форми спілкування, не відображують її специфіки.

Наукове дослідження з теми «Методичний супровід майбутніх педагогів планування й організації полілогів з дітьми дошкільного віку» має практичне спрямування і полягає у глибокому дослідженні питання, зокрема, історичних і дидактичних ракурсів, окресленні нових підходів для студентів до організації означеної форми взаємодії з дітьми.

Для досягнення мети окреслено такі завдання:

- 1) визначити сутність понять «методичний супровід майбутніх педагогів», «полілоги у закладах дошкільної освіти»;
- 2) охарактеризувати полілог як процес і результат формування мовленнєвої, комунікативної та художньо-мовленнєвої компетентностей у дітей дошкільного віку;
- 3) розробити систему методів і прийомів для організації студентами полілогів із дітьми різних вікових категорій.

Дослідження питання проблеми організації методичного супроводу освітньої діяльності в закладах освіти здійснювали Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Дятленко, О. Коваленко, К. Крутий, М. Машовець, О. Половіна, І. Романюк, Г. Смольникова та ін. У наукових розвідках наразі відсутнє єдине визначення поняття «методичний супровід». Зміст методичного супроводу у сучасній науковій літературі визначається як комплекс взаємопов'язаних, організованих, цілеспрямованих дій, що спрямовані на надання допомоги педагогу у вирішенні ускладнень, які можуть виникати під час освітньої роботи.

На основі опрацювання досліджень з питань методичного супроводу майбутніх педагогів були визначені аспекти, яких необхідно дотримуватись для успішного здійснення в площині мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку: усвідомлення майбутніми педагогами вікових особливостей і закономірностей мовленнєвого розвитку; урахування студентами чутливості вікового періоду дошкільника; володіння майбутніми фахівцями дидактичними методами та прийомами організації сенсорно-пізнавального розвитку дітей дошкільного віку; створення у групах закладу дошкільної освіти розвивального мовленнєвого, комунікативного і художньо-мовленнєвого середовища; забезпечення конструктивної взаємодії педагогів з батьками вихованців.

Складниками розвивально-мовленнєвого середовища є: спеціально організована мовленнєва діяльність дітей; спільна доросло-дитяча (партнерська) мовленнєва діяльність; вільна самостійна мовленнєва діяльність дітей [2, с. 218].

Майбутнім фахівцям варто пам'ятати: одним з ефективних методів розвитку діалогічної мови у дітей дошкільного віку під час організованих форм роботи є полілог. Полілог – це організована, цілеспрямована розмова багатьох осіб, у цьому випадку – вихователя з дітьми, з певної теми, яка складається із запитань і відповідей. Полілог є ефективним словесним і комунікативним методом навчання, який при правильному його поєднанні з конкретними спостереженнями та діяльністю дітей відіграє велику роль в освітній діяльності з дітьми.

Полілог – проблемна, не репродуктивна бесіда (у репродуктивній бесіді відповіді майже на всі запитання, які ставить педагог, дітям уже відомі, і виявляють лише наскільки діти засвоїли матеріал), спільний пошук відповідей на проблемні запитання у процесі обговорення. У репродуктивній бесіді вихователь – ведучий, у полілозі – режисер. Беручи участь у полілозі, дитина вчиться зосереджувати свою думку на предметі, пригадує те, що знає про нього, приймається логічно мислити, при цьому будь-яка відповідь приймається як можливий варіант

розв'язання проблеми і кожен має право висловлювати свій погляд, навіть якщо вона не збігається із загальною [3, с. 6].

Полілог спонукає дитину тримати увагу протягом усього періоду спілкування, адже під час полілогу відбувається накопичення інформації та забезпечується рівномірна активність учасників процесу спілкування. Полілог активізує мислення дошкільника, допомагає систематизувати і уточнювати попередній досвід, спонукає до активного відтворення своїх знань під час обговорення, стимулює процеси обмірковування порівняння та узагальнення інформації.

Кожен учасник полілогу має право висловлювати і відстоювати власну думку, навіть якщо вона не збігається із загальною, традиційною. Будь-яка відповідь має прийматися як можлива, як варіант розв'язання проблеми. Вихователю, як дорослій особі, після завершення розмови варто аргументовано висловити свою позицію. Діти при цьому можуть або залишитися при своїй думці, або прислухатися до думки досвідченої людини. Зазвичай діти приймають позицію вихователя, однак у полілозі це вже не нав'язана думка, а власне рішення. Така форма спілкування і навчання сприяє формуванню в дітей прагнення мати власну думку, звичку самостійно мислити, розвитку здібностей (формулювати та аргументувати свою думку, висловлювати думки найдоцільнішими способами, обстоювати власну позицію відповідно до вікових можливостей).

Полілог – один із методів розвитку словесної творчості дітей у процесі пізнавальної діяльності. Важливою організаційною умовою для полілогу є спілкування «очі в очі», що передбачає розташування дітей у колі, на одному рівні з дорослим для створення довірливої атмосфери та забезпечення участі кожного в обговоренні. Полілог використовують як на заняттях з розвитку мовлення, так і на інших заняттях.

У сучасних наукових дослідженнях (А. Богуш, Н. Гавриш, К. Крутій, Г. Беленької та інші) глибоко і всебічно розглядають питання організації мовленнєвої роботи з дітьми дошкільного віку, зокрема організації та проведення полілогів з дошкільниками. Проте аналіз публікацій доводить, що в сучасній науковій літературі дослідження питання планування і організації полілогів у закладах дошкільної освіти потребує більш детального та глибоко вивчення для впровадження в практику як одного із дієвих засобів розвитку мовлення та комунікації дітей.

Зважаючи на те, що у цілісному розвитку дитини дошкільного віку провідна діяльність завжди пов'язана зі спілкуванням, педагогам слід враховувати це і планувати створення мовленнєвих ситуацій з особливо ретельністю. Вихователю упродовж дня постійно спілкується з дітьми, організовує з ними розмову з будь-якого приводу. Для виникнення розмови необхідна довірлива, спокійна атмосфера у групі, повага з боку дорослих до особистості дитини, її інтересів, нахилів, настрою. Розмова повинна відбуватись у невимушеній, вільній, партнерській формі обміну репліками, запитаннями, поясненнями, вказівками, оцінками тощо. Тематика, тривалість, зміст розмови визначаються ситуацією, педагогічними завданнями, бажанням дітей чи дорослих [4].

Успіх і педагогічна результативність полілогу багато в чому залежить від правильності поставлених перед дітьми запитань. На відміну від традиційної бесіди, де, як показує практика, запитання здебільшого мають репродуктивний характер, зміст полілогу має включати в себе ланцюжок логічно послідовних запитань різного характеру. До першочергових (вступних) можна віднести прості запитання (що? хто? куди? який? тощо), тобто ті, що описують об'єкт чи явище. Вони спрямовуються на відновлення в пам'яті дітей попереднього досвіду та вже набутих знань. Наступні запитання у полілозі мають бути проблемного та пошукового характеру (для чого? як дізнатися? навіщо?), саме вони спонукають вихованців до встановлення простих причинно-наслідкових зв'язків, умовиводів, логічних узагальнень та розкриття змісту теми.

Під час планування запитань вихователю має добирати їх у такий спосіб, щоб вони розкривали зміст теми та підводили думку дітей до конструктивного рішення. Основними вимогами до запитань у полілозі є чіткість, короткість, конкретність. У тексті запитання слова мають бути дітям зрозумілими. У кожному запитанні повинна бути лише одна думка. При постановці запитань необхідно чітко уявити собі, які психічні процеси при цьому активізуються.

у дітей – процеси пам'яті, мислення, уяви, а також, які саме почуття викликаються. Активізація всіх психічних процесів шляхом запитань до дітей – важлива умова проведення полілогу.

Полілог є складним методом навчання, його перебіг залежить не тільки від підготовки самого вихователя, а й від рівня розвитку дітей, їхніх знань, від ступеня їхньої активності й самостійності.

У контексті методичного супроводу майбутніх педагогів підготовлено низку рекомендацій, зокрема, на основі дослідження теоретичних засад з теми і практичного досвіду визначено структуру полілогу з дітьми старшого дошкільного віку.

1. Початок обговорення (опис конкретних образів, емоційно яскравих спогадів). Вступне слово-інтрига (передмова) дорослого.

2. Основна частина (дітям послідовно ставляться запитання, які спрямовують їхню активність).

Виступ одного учасника.

Репліки-доповнення.

Коротке резюме дорослого.

Виступ другого учасника.

Репліки-доповнення.

Резюме дорослого: Підсумковий монолог дорослого; Підсумковий діалог або аналіз самого обговорення.

Основну вимогу щодо тематики полілогів з дошкільниками в площині особистісно зорієнтованих підходів у дошкільній, визначаємо таку: зміст полілогів мають складати предмети і явища, добре знайомі дітям, але які потребують додаткових пояснень, міркувань.

У дошкільній лінгводидактиці досі не існує єдиної класифікації полілогів, але, з огляду на те, що полілог є альтернативною формою спілкування між монологом і діалогом, його можна умовно класифікувати за принципами застосування у мовленнєвій діяльності:

- за видом діяльності: за картиною чи змістом художнього твору, які використовують на занятті; під час дискусії; у процесі спостережень; під час ігрової діяльності; у розв'язанні проблемних ситуацій;
- залежно від мети і методу: вступний; супроводжувальний; заключний; узагальнювальний;
- відповідно до змісту: тематичний; пізнавальний; евристичний.

Таким чином, сучасні тенденції розвитку дошкільної освіти та методичний супровід майбутніх педагогів передбачають пошук дієвих методик навчання полілогічного мовлення, за яких практичні результати можуть бути досягнуті найкоротшим шляхом з мінімальною витратою часу та зусиль, а сам процес навчання став би потужним, цікавим та захоплюючим. Організація полілогів як основної освітньої форми взаємодії викладача і студентів, майбутнього вихователя і дітей як ефективного засобу освітнього процесу в закладах вищої освіти та під час фрагментів життєдіяльності малюків у закладі дошкільної освіти мають значний вплив на формування мовленнєвої та комунікативної компетентностей як дорослого, так і дітей.

Список використаних джерел:

1. Державний стандарт дошкільної освіти (нова редакція 2021) https://mon.gov.ua/storage/app/media/rizne/2021/12.01/Pro_novu_redaktsiyu%20Bazovoho%20komponenta%20doshkilnoyi%20osvity.pdf
2. Ватаманюк Г. Науково-методичний супровід організації розвивально-мовленнєвого середовища в закладі дошкільної освіти. Педагогічна освіта: теорія і практика : зб. наук. праць Кам.-Под. нац. унів. ім. І. Огієнка. Кам.-Подільськ, 2019. с. 216-224
3. Гавриш Н.: Мовлення дитини. Впроваджуємо базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція). Дошкільне виховання. 2021. №3. с. 3-8.
4. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і методика навчання дітей рідної мови. Підручник / А. М. Богуш, Н. В. Гавриш. К.: Видавничий дім «Слово». 2015. 542 с.